

Op zoek naar welvaartsverhogende
belastingpolitiek

Collegegeld omhoog, Studiefinanciering omlaag!

Prof. C.L.J. Caminada (Koen)

College opening facultair jaar 2011-2012



Universiteit Leiden
The Netherlands

Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Erasmus Universiteit Rotterdam
6 september 2011

Regeerakkoord Kabinet-Rutte 1: Wijzigingen financiering HO

“Het is van groot belang dat Nederlandse studenten veel beter onderwijs krijgen zodat zij beter zijn voorbereid op de arbeidsmarkt.”

- ‘Langstudeerdersboete’ € 3.000
- Tweede bachelor of master wordt duurder (kostendekkend?)
- Sociaal leenstelsel in de masterfase

Dat is toch niet (on)redelijk?



STUDEREN
ALLEEN VOOR
DE ELITE?! *
ROOD

GEEN

GEEN

GEEN

GEEN

GEEN

Regeerakkoord Kabinet-Rutte 1: Wijzigingen financiering HO

“Het is van groot belang dat Nederlandse studenten veel beter onderwijs krijgen zodat zij beter zijn voorbereid op de arbeidsmarkt.”

- ‘Langstudeerdersboete’ € 3.000
- Tweede bachelor of master wordt duurder (kostendekkend?)
- Sociaal leenstelsel in de masterfase

Dat is toch niet (on)redelijk?

Theoretisch kader: op zoek naar welvaartsverhogende belastingpolitiek

Vraag: Kunnen dezelfde doelen van het HO worden gerealiseerd met minder publieke middelen?

(a) Hoger collegegeld (kostendekkend)

(b) Verlaging tegemoetkoming kosten van levensonderhoud studenten (afschaffen Stufi)

Instrument: subsidies of sociaal leenstelsel?

Vergelijking alternatief met huidige financiering HO

Randvoorwaarde: borging toegankelijkheid + kwaliteit HO

Zo ja, lagere overheidsuitgaven, maar toch dezelfde doeluitkomsten → welvaartsverhogende belastingpolitiek

Buiten beschouwing: inkomenspolitiek wel of niet via subsidiëring van onderwijs?

Opbouw

Praktijk

- 1 Omvang overheidssubsidies: (a) Studiefinanciering (levensonderhoud)
(b) Niet-kostendekkend collegegeld
- 2 Kosten en opleidingsduur universitaire opleiding
- 3 Baten universitaire opleiding: de inkomens van afgestudeerden
- 4 Profijt van de opleidingen voor afgestudeerden

Theorie

- 5 Economische argumenten voor subsidiering van financiering HO
- 6 Mogelijke gedragsreacties onderwijsdeelnemers: subsidies → lenen
- 7 Toegankelijkheid en leenaversie studenten: paradox

Balans opmaken

Ad 1 Omvang overheidssubsidie: Studiefinanciering

- Prestatiebeurs *: lening → gift
- Bijlenen tegen lage rente (1,5%)
- Collegegeld 2011-2012: € 1.713
- Aantal studenten met Stufi: 603.500 (HO 390.000)

	Uitwonend	Thuiswonend	Budgettair
Basisbeurs *	€ 266	€ 96	1,0 mld
Aanvullende beurs *	€ 243	€ 223	0,6 mld
Lenen	€ 286	€ 286	(1,3 mld)
Collegegeldkrediet	€ 143	€ 143	
Studentenreisrecht *	€ 82	€ 82	0,6 mld
Bijverdienen	p.m.	p.m.	
Totaal	€ 1.020	€ 829	2,4 mld
			w.o. HO 1,5 mld

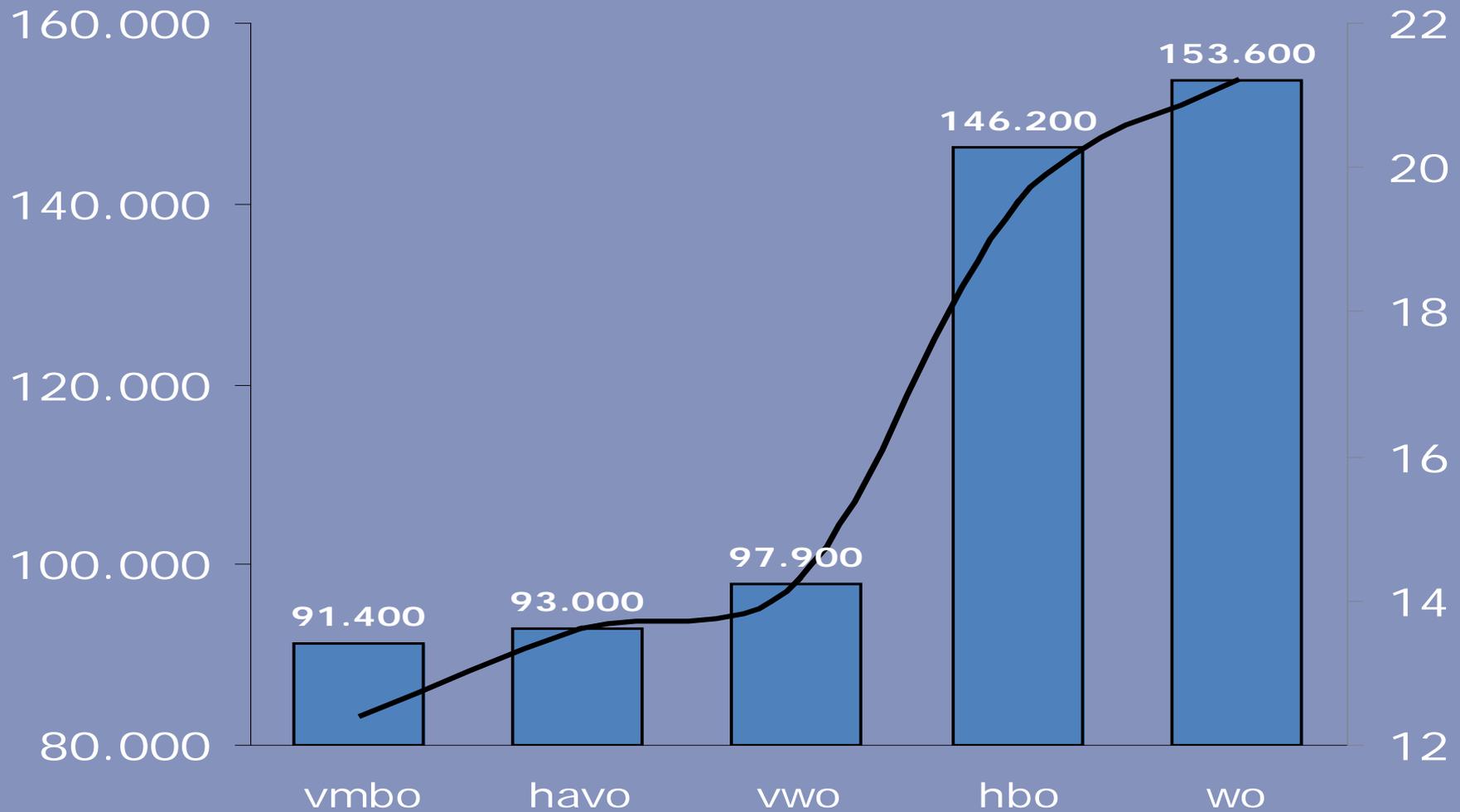
Ad 1 Omvang overheidssubsidie: Niet-kostendekkend collegegeld

Uitgaven WO	3,8 mld
Uitgaven HBO	2,5 mld
-/- Bijdrage studenten collegegeld (ruw)	0,8 mld
Saldo:	5,5 mld

Gemiddeld per WO/HBO student: € 14.177

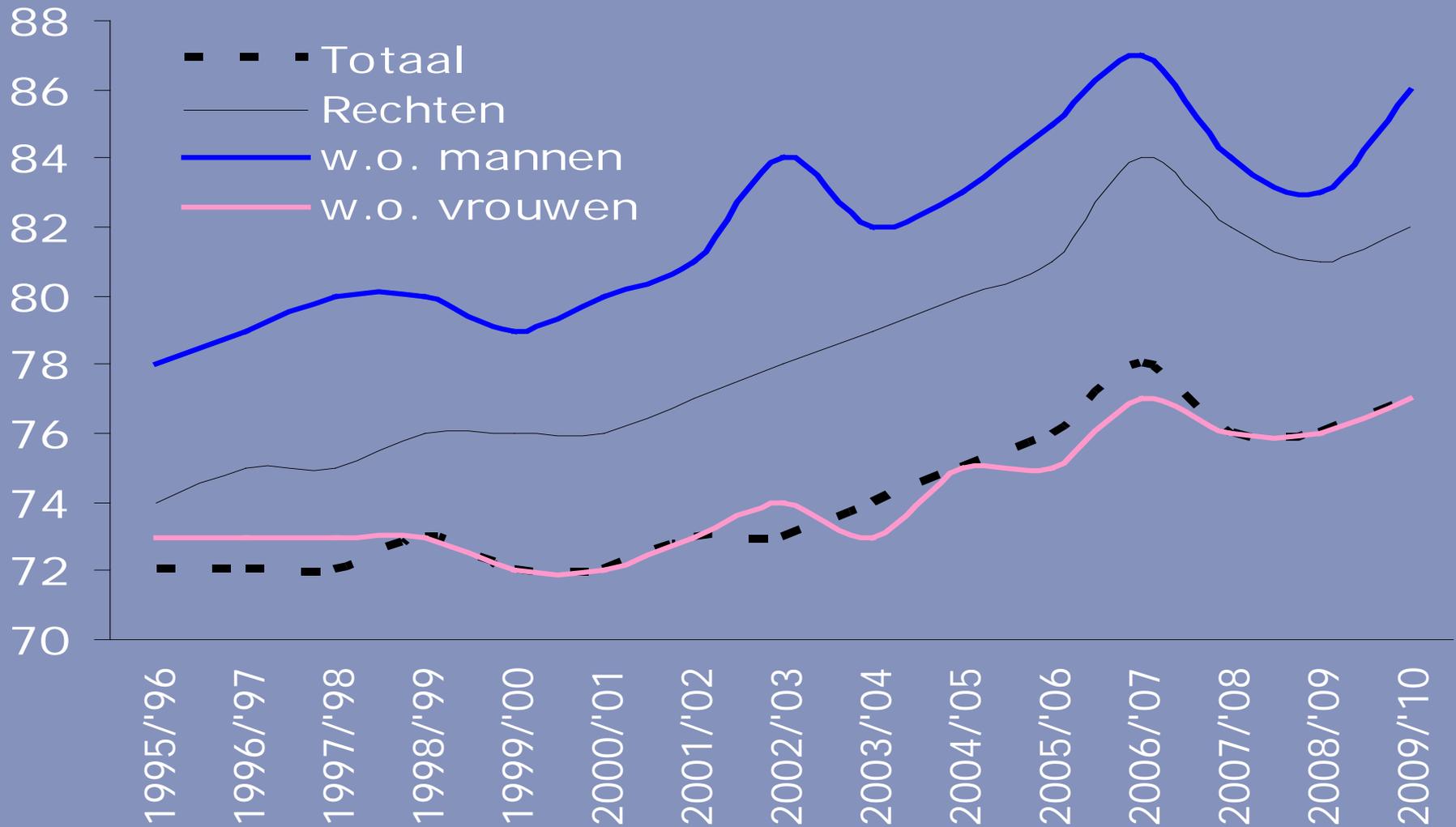


Ad 2 Kosten en opleidingsduur per diploma (via gemiddelde route)



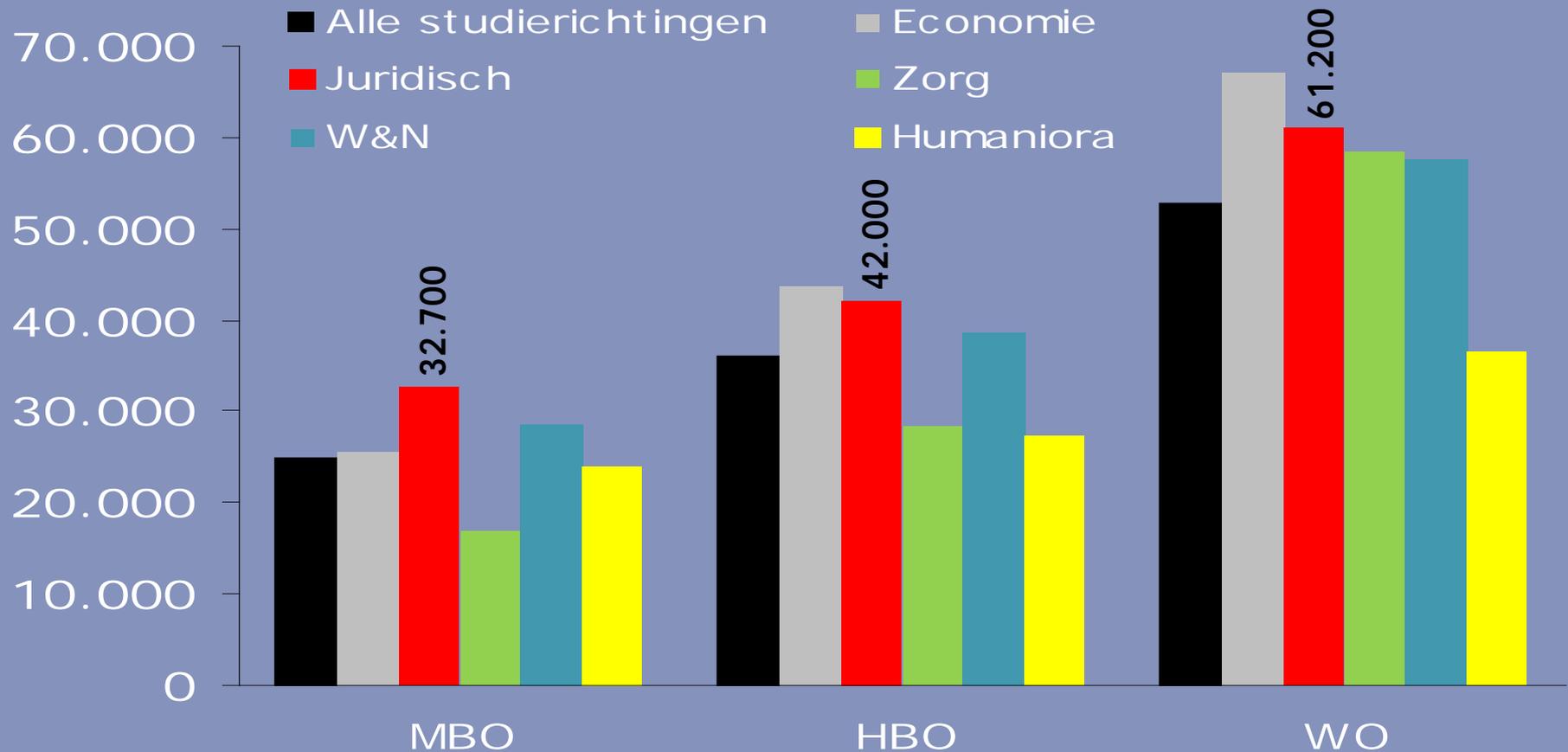
Ad 2 Gemiddelde studieduur WO

(in maanden)



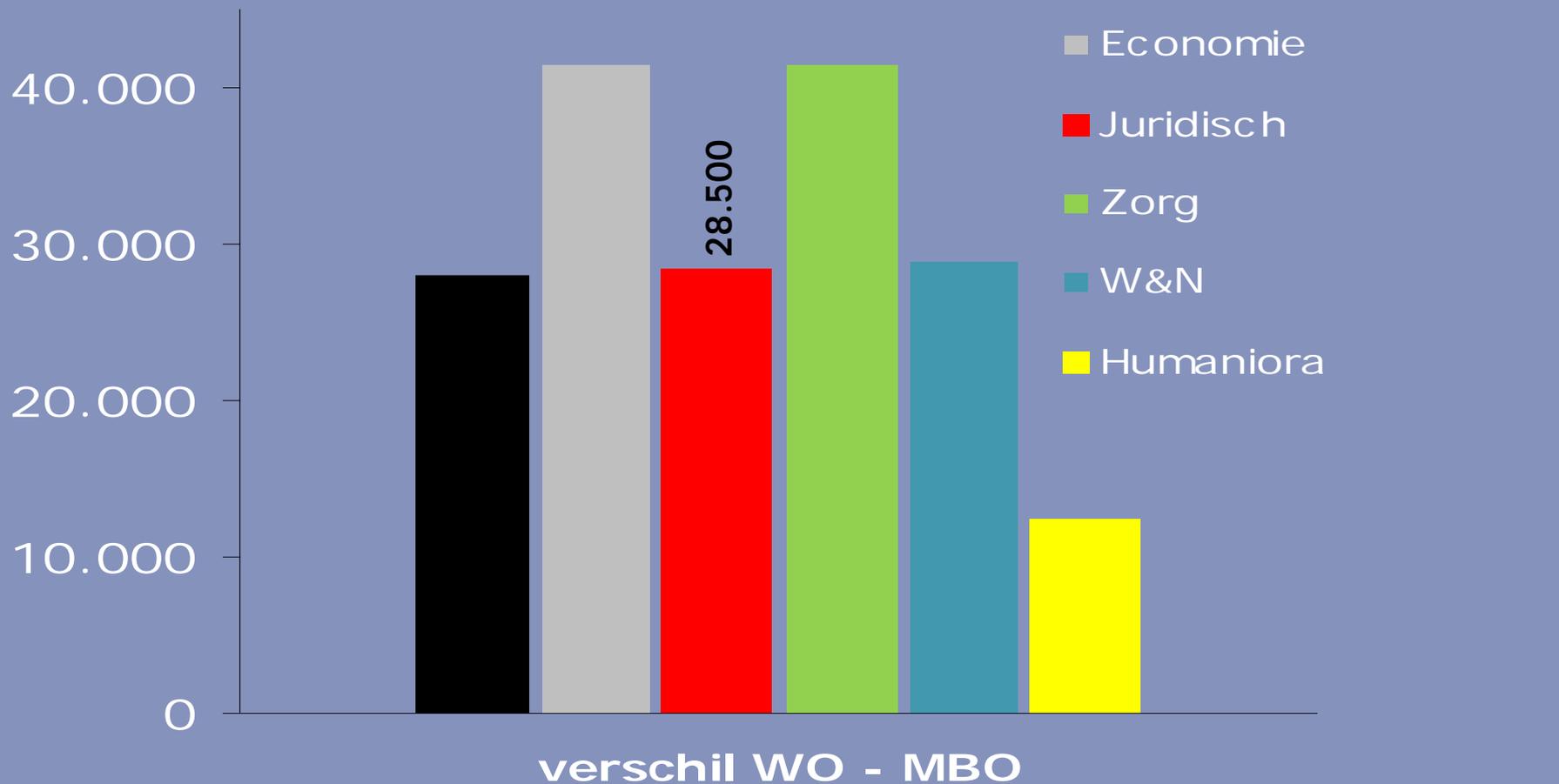
Ad 3 Baten universitaire opleiding: de inkomens van afgestudeerden

Gemiddeld verzamelinkomen, 2007-2009



Ad 4 Profijt universitaire opleiding

Gemiddeld jaarlijks inkomensverschil



Ad 5 Financiering HO: redenen voor overheidsbemoeienis

- In beginsel marktwerking, maar ...
- Falen kapitaalmarkt: studieleningen
 - menselijk kapitaal wordt niet geaccepteerd als onderpand
 - toegankelijkheid?
- Onverzekerbare risico's van studeren (oninbare schulden)
- Externe effecten

Discussie: inkomenspolitiek wel of niet via subsidiëring van onderwijs voeren?



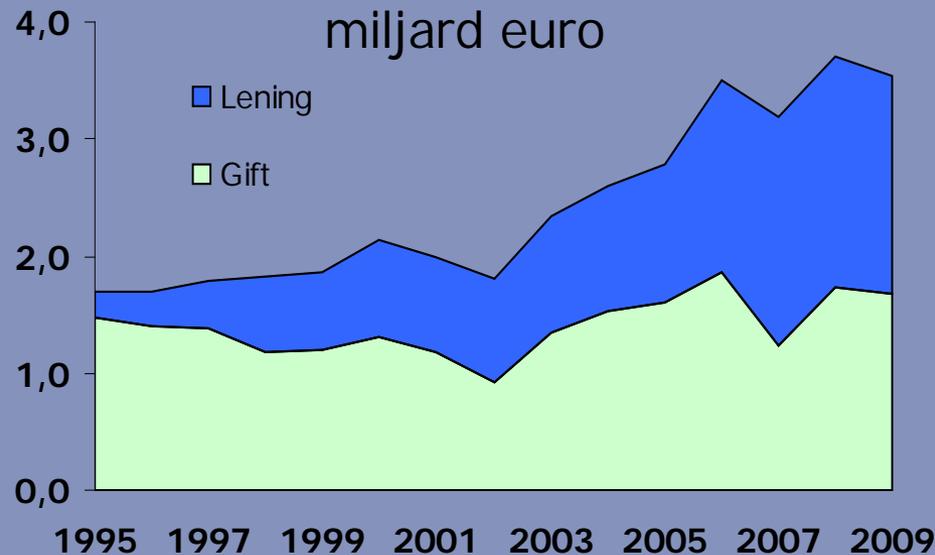
Nobelprijswinnaars:
James Heckman
Garry Becker
Joseph Stiglitz

Ad 6 Gedragsreacties onderwijsdeelnemers bij lenen

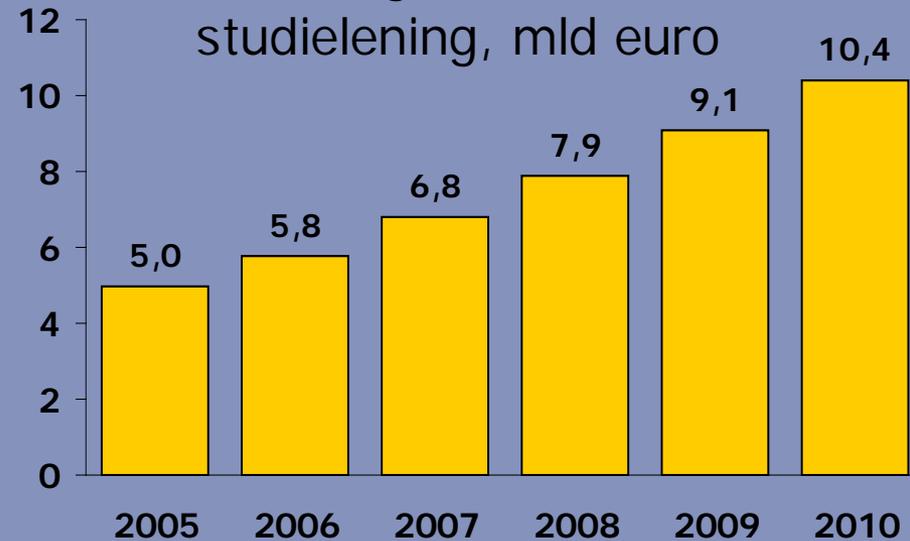
- Toegankelijkheid → geen effect
- Prijsgevoeligheid: elasticiteit >0
 - studenten met grote kans op studie-uitval
 - getalenteerde studenten
- Leengedrag studenten

Ad 7 Leenaversie studenten: toegankelijkheidsparadox

Studiefinanciering,
miljard euro



Bedrag uitstaande
studielening, mld euro



Gemiddelde studieschuld 2011: € 14.657

Aandachtspunt: niet-marktconforme rente (te laag → arbitrage)

Redenen toename: financiering studie, groter aantal studenten, lage rente, maar ook 'relaxter' studentenleven

Ad 7 Leenaversie studenten: toegankelijkheidsparadox



(C) INKOM 2007

Balans: Kabinet-Rutte 1



- Subsidie collegegeld (5,5 mld): 0
- Langstudeerdersboete: < 180 miljoen
- Omzetting inefficiënte subsidies levensonderhoud WO/HBO in sociale lening masterfase (1,5 mld): 180 miljoen
- Nevenactiviteit of studie prioriteit?
- Richting goed, stapjes klein

Afweging baten
nevenactiviteit:
Biercommissaris
studentenvereniging
of jaar voltijds
studeren?

Veel verder gaan →

welvaartsverhogende belastingpolitiek!

Bezuiniging HO



Onverstandig, maar (a) beter dan (b)

(a) afbouw subsidies levensonderhoud studenten

(b) minder geld voor contacturen met docenten

Echter: belangenconflict studenten en hoogleraren

Verder lezen?

- Barro, R. (1997), *Determinants of economic growth: a cross-country empirical study*, MIT Press, Cambridge MA.
- Becker, G.S. (1962), Investment in human capital: A theoretical analysis, *Journal of Political Economy*, vol. 70: 9-49.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2011), *Inkomens van afgestudeerden, 2007-2009*, Den Haag.
- Centraal Planbureau (2003), Een sociaal leenstelsel: studiefinanciering volgens het boekje, *Macro Economische Verkenningen 2004*, hoofdstuk 6: 137-147.
- Cornet, M., F. Huizinga, B. Minne en D. Webbink (2006), *Kansrijk kennisbeleid*, CPB Document, no. 124, Den Haag.
- Goudswaard, K.P., en C.L.J. Caminada (2009), Het belang van scholing, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 2009, nr. 1: 45-71.
- Heckman, J.J. (2000), Policies to foster human capital, *Research in Economics*, vol. 53 (1): 3-56.
- Jacobs, B., en E. Canton (2003), Effecten van invoering van een sociaal leenstelsel in het Nederlands hoger onderwijs, *CPB Document 39*, Den Haag.
- Krueger, A.B., and M. Lindahl (2001), Education for growth: why and for whom?, *Journal of Economic Literature*, 39(4): 1101-1136.
- Ministerie van OC&W (2011), *Beleidsnotitie Studiefinanciering "Studeren is investeren"*, Den Haag.
- Stiglitz, J. (1988), *Economics of the public sector*, W.W. Norton & Company, New York.